

בבא קמא ע"ח

א"א לומר שדברי רבא נאמרו בקדשים שכלאים נתמעטו במפורש והגמרא הביאה בשם רבא, שלומדים בבנין אב שבכל מקום שנאמר "שה" דורשים להוציא את הכלאים. שואלת הגמרא, לאיזה דין הדבר נאמר? אם לפסול את הכלאים לקרבן שכתוב בהם בפרשת נסכים "או לִשְׁה בְּכֶבֶשִׁים או בְּעִזִּים", הרי בקדשים כתוב במפורש: "שׁוֹר או כֶּשֶׁב או עִז", למעט כלאים. אם לפסול את הכלאים במעשר בהמה²³⁸ הרי לומדים את מעשר בהמה שכתוב בו "תחת השבט" בגזירה שווה "תחת" "תחת" מקדשים שכתוב בהם "תחת אמרו" לדברים רבים וכן נלמד למעט בו את הכלאים. ואם לבכור הרי לומדים את הבכור שכתוב בו "וְהַעֲבַרְתָּ כֹּל פֶּטֶר כְּחֶם" ממעשר בהמה שכתוב בו "כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט" בגזירה שווה "העברה" "העברה". וגם 'נדרמה' נתמעט מהכתוב "אֶף בְּכוֹר שׁוֹר" עד שיהיה הוא שור ובכורו שור²³⁹? אלא יש לומר שדברי רבא, זה בנה אב כל מקום שנאמר שה למעט כלאים נאמרו לענין פטר חמור. הסיבה שאין פודים פטר חמור בכלאים היא משום שלומדים בנין אב מ"שה". כמו ששנינו במשנה שאין פודים פטר חמור לא בעגל, ולא בחיה, ולא בשחוטה, ולא בכלאים, ולא בטריפה, ולא בכוי.

ולרו אלעזר לטמא שנוגד מן הטהור ולרבי אלעזר²⁴⁰ שמתיר לפדות פטר חמור בכלאים. כמו ששנינו ורבי אלעזר מתיר בכלאים. ועיבורו מן הטמא שלא כר"י

רבא אמר שלומדים בבנין אב שכל מקום שנאמר שה פרט לכלאים, לטמא שנוגד מן הטהור ועיבורו מן הטמא. פרה שילדה סוס ואביו סוס, או כבשה שילדה חזיר מן החזיר, שאסורים באכילה מפני שבכתוב "זאת תִּפְחֶמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֶׁה כֶּשֶׁבִים וְשֶׁה עִזִּים" כתוב "שֶׁה" ולומדים בבנין אב שכל מקום שנאמר שה מוציאים את הכלאים²⁴¹. ושלא כדברי רבי יהושע שלומד שטמא שנוגד מן הטהור ועיבורו מן הטמא אסור. ואינו מותר אלא מי שאביו כבש ואמו כבשה. מהכתוב "שֶׁה כֶּשֶׁבִים וְשֶׁה עִזִּים" ולא בבנין אב.

כשהתעברה שואלת הגמרא, האם בהמה טהורה מתעברת מבהמה טמאה? ומקלוט כר"ש ואומרת הגמרא שהתעברה מ'קלוט', זכר שפרסותיו קלוטות שנוגד

238 ואע"ג שלא כתוב במעשר בהמה "שה" כתוב בו "צאן". רש"י. התוס' כתבו מגז"ש העברה העברה מבכור שכתוב בו אם שור אם שה. תוס'.

239 בפ"ק של בכורות מעמידים דוקא בשאינו דומה כלל. אבל בדומה במקצת סימנים לומדים מ"אך" שקדוש בבכורה. וצריך למעט את הנדמה גם בבכור כדי שלא נלמד מקדשים ונמעט את הדומה במקצת. וגם בקדשים כדי שלא נלמד את קדשים מבכור. תוס'.

240 גורסים ר' אלעזר ולא רבי אלעזר מפני שאם הדברים שלא כר' יהושע כ"ש שהם לא כר' אלעזר בר מחלוקתו שמתיר לגמרי בטמא שנוגד מן הטהור. תוס' סוד"ה לטמא שנוגד מן הטהור.

241 דברים "ד", וכיון שכתוב "שה" פרט לכלאים כאלו, בהמה טמאה שנוגדה מפרה או כבשה וזכר של בהמה טמאה. רש"י.

מן הטהור. כרבי שמעון שאומר שקלוט נקרא טמא והוא אסור. ולומדים זאת ממה שכתוב שתי פעמים "גמל", פעם אחת בחומש ויקרא ופעם אחת בחומש דברים. אחד גמל שנולד מן הגמלה ואחד גמל שנולד מן הפרה, ואפילו שעוברתו מן הטהור²⁴² ²⁴³.

הרי עלי עולה והפריש שור האם הגנב יכול הסתפק רבא²⁴⁴, מה הדין כשאמר הרי עלי להפטר בכבש לחכמים ובעוף לראב"ע עולה והפריש שור ובא אחר וגנבו. האם

הגנב יכול לפטור את עצמו כלפי הבעלים בכבש לחכמים, ובעולת העוף לרבי אלעזר בן עזריה. וחכמים ורבי אלעזר בן עזריה נחלקו במשנה במנחות באומר הרי עלי עולה, מה הוא חייב בלשון זו. חכמים אומרים יביא כבש, ורבי אלעזר בן עזריה אומר יביא תור או בן יונה. האם אומרים שהבעלים קיבל עליו שם עולה, להקריב קרבן עולה והוא יכול לפטור עצמו מהאחריות בעוף, והגנב²⁴⁵ יכול להחזיר לו כבש לחכמים או בן עוף לרבי אלעזר בן עזריה²⁴⁶. או שהבעלים יכול לומר לו אני רוצה לקיים מצוה מן המובחר.

ואחרי שהסתפק רבא, פשט שהגנב יכול לפטור את עצמו בכבש לחכמים, ובעולת העוף לרבי אלעזר בן עזריה. ורב אחא בנו של רב איקא שנה את הדבר במפורש בדברי רבא. אמר הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנבו, הגנב יכול לפטור את עצמו בכבש לחכמים, ובעולת העוף לרבי אלעזר בן עזריה.

משנה

מכר חוץ מא' במאה או שהיתה לו שותפות אם הגנב מכר את הגניבה חוץ מחלק אחד ממאה ממנה שהוא שייר לעצמו, או שהיתה לו שותפות בה לפני שגנבה, לא קוראים בו 'מכרו כולו באיסור' ואינו חייב בתשלומי ארבעה וחמישה. השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר, קורע את הבהמה מהנחירים עד הלב²⁴⁷, ומעקר, עוקר את הסימנים, משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמישה,

242 ר"ש אסור כשאינ בו ב' סימני טהרה אפ' כשעוברתו מטהור משור גמור. ור"ש קורא לו טמא ור"י חולק כשהתעברה מטהור, משור שאינו קלוט. ומתירו בסימן אחד של טהרה, או מפריס פרסה, או מעלה גרה. ודורש "את זה לא תאכלו" את הגמל אי אתה אוכל בסימן א' אבל טמא הנולד מן הטהור ועיבורו מן הטהור אתה אוכל בסימן אחד. יכול נכשיר את בנו, אם פרה התעברה ממנו ת"ל "שה כשבים ושה עזים". עד שיהיה נולד משני כבשים. ואת הפסול של בנו שנלמד לר"י מכבשים נלמד לרבא מ"שה". רש"י.

243 התוס' חולקים על רש"י ואומרים שמהסוגיה בבכורות משמע שר"י מודה לר"ש שגמל גמור הנולד מפרה ושור אסור ואם יש לו סימן אחד שדומה במקצת לפרה מותר, ואינו סימן אחד מהסימנים של התורה מפריס פרסה מעלה גרה אלא שלא דוקא שיהיה דומה בראשו ורובו אלא אפ' דומה במקצת. ועוד משמע שם שטעמו של רבי יהושע הוא מפני זה והוה גורם, ואפילו טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מטמא אסור. ורבא מעמיד את מה שנאמר בסוגיתנו בטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מטמא כשדומה קצת לאמו. אבל אם דומה לגמרי לגמל היה אסור אפ' אם עיבורו מטהור כר"ש שהעמדנו כשהתעברה מקלוט.

244 לר"ש שהגנב חייב על קדשים שהבעלים חייב באחריותם. רש"י.

245 אבל פשוט שהבעלים יכול פטור את עצמו אם לא רצה לעשות מצוה מן המובחר. תוס'.

246 ועל ההפסד להקדש הגנב אינו חייב מהכתוב "וגונב מבית האיש" ולא מבית הקדש. רש"י.

247 רש"י, והרש"י בחולין מפרש חונקו.

אפילו לחכמים שאומרים ששחיטה שאינה ראויה שמה חיטה מפני שאינה שחיטה כלל²⁴⁸.

גמרא

רב אמר חוץ מדבר הניתר בשחיטה שואלת הגמרא, מהו הדבר שאם שיירו במכירה לוי אמר חוץ מגיזותיה אינו חייב ד' וה' רב אמר, שהמוכר חוץ מאחד

ממאה שבו פטור מד' וה' כששייר דבר הניתר עמו בשחיטה, מבשרו של השור או השנה. אבל אם מכרו ושייר עור, קרנים, או גיזה²⁴⁹ אינו שזור. ולוי אמר חוץ מגיזותיה, אפילו אם שייר את הגיזות הוא שזור. וכן שנינו בברייתא חוץ מגיזותיה.

מכרה חוץ מידה רגלה קרנה גיזותיה ומקשה הגמרא ממה ששנינו, מכרה חוץ מידה, פטור מד' וה'

חוץ מרגלה, חוץ מקרנה, חוץ מגיזותיה אינו משלם תשלומי ד' וה'. רבי אומר דבר המעכב בשחיטה כגון שניטל מהבהמה בחייה נעשית נבלה מחיים כמו וושט, קנה, ירך וחלל שלה, כבד, או אחד מבני המעינים²⁵⁰, אינו משלם תשלומי ד' וה'. ושאינו מעכב בשחיטה, משלם. רבי שמעון בן אלעזר אמר, חוץ מקרנה אינו משלם תשלומי ד' וה', חוץ מגיזותיה משלם תשלומי ד' וה'. לוי שאמר אפילו חוץ מגיזותיה יסבור כתנא קמא, אבל כמי סובר רב שאמר חוץ מדבר הניתר בשחיטה? אם הוא סובר כתנא קמא אפילו אם שייר את גיזותיה אינו חייב ד' וה'. ואם הוא סובר כרבי אפילו אם שייר את ידה שאינה מעכבת בשחיטה, אבל היא ניתרת בשחיטה אינו שזור וחייב ד' וה'.

אומרת הגמרא, שרב סובר כמו רבי שמעון בן אלעזר במה ששנינו בברייתא אחרת. רבי שמעון בן אלעזר אומר, מכרה חוץ מרגלה אינו משלם תשלומי ד' וה', חוץ מקרנה חוץ מגיזותיה משלם תשלומי ד' וה'.

ומסבירה הגמרא במה התנאים חולקים. התנא קמא של הברייתא הראשונה סובר שלומדים מהכתוב "וּטְבַחֵהוּ" כולו, ומהכתוב "אוּ מְכָרוּ" שיהיה כולו ללא כל שזור. ורבי סובר שלומדים מהכתוב "וּטְבַחֵהוּ אוּ מְכָרוּ" מכרו הדומה לטבח, שצריכים שהמכירה תהיה ללא שזור בדבר שישנו בטביחה. אבל שזור בדבר שאינו מעכב בטביחה, אינו שזור במכירה. ורבי שמעון בן אלעזר לא דורש שהמכירה צריכה להיות הדומה לטביחה. ושני תנאים נחלקו בשיטת רבי שמעון בן אלעזר. לפי התנא של הברייתא הראשונה, רבי שמעון בן אלעזר סובר ששזור של קרן שאינה עומדת להגזו הוא שזור ופטור מד' וה'. ושזור של גיזות שעומדות להגזו אינו שזור ומשלם ד' וה'. ולפי התנא של הברייתא השניה, רבי שמעון בן אלעזר סובר

248 רש"י.

249 רש"י, ובדפו"ר הגרסא ברש"י היא אבל שייר עמו קרניה וגיזותיה.

250 אבל לא יד או רגל מן הארכובה ולמטה. רש"י.

שידיו ורגליו שצריכים טביחה הם שיור ולא משלם ד' וה'. וקרנים גיזות שאינם צריכים טביחה אינם שיור. ורב סובר כרבי שמעון בן אלעזר כפי דברי התנא השני.

גנב קיטעת חיגרת סומא בהמת תנו רבנן, הגונב את הקיטעת, ואת החיגרת, ואת שותפים, ושותפים שגנבו הסומא, והגונב בהמת השותפין, חייב, אפילו שהבהמה שגנב אינה שלמה מפני שהוא מכר את כל מה שגנב. ושותפין שגנבו, פטורים. שואלת הגמרא, ממה ששנינו בברייתא, שותפים שגנבו חייבים? אמר רב נחמן, כאן בשותף שגנב מחברו שפטור מד' וה', מפני שאין כאן וטבחו ומכרו כולו באיסור, כאן בשותף שגנב מאדם אחר שחייב. שאל אותו רבא ממה ששנינו, ממה שנאמר: "וטבחו" לומדים שצריך שיהיה וטבחו כולו באיסור, ושותף שגנב מחברו ושותפים שגנבו אינם חייבים? אמר רב נחמן, כאן בשותף שטבח לדעת חברו, ששניהם משלמים ביחד ד' וה'²⁵¹. כאן בשותף שטבח שלא לדעת חברו, שפטור כיון שאינו חייב על מה שעשה בחלק חברו שלא לדעתו ואין כאן טבחו כולו בחיוב²⁵².

הספק של ר' ירמיה במוכר חוץ מל' יום חוץ ממלאכתה או חוץ מעוברת הסתפק רבי ירמיה, בגנב שמכר את הבהמה שגנב חוץ משלשים יום, שבהם הוא יעשה בה מלאכה. או שמכרה חוץ ממלאכתה, אם הקונה ירצה לשחטה מיד יוכל, אבל אם יעשה בה מלאכה המלאכה היא של המוכר. האם הוא שיור או שאינו שיור. או שמכרה חוץ מעוברת. ולפי מי שאומר 'עובר ירך אמו', אין ספק שהוא שייר חלק מהבהמה. והספק הוא למי שאומר 'עובר לאו ירך אמו'. האם כיון שהעובר מחובר לבהמה הוא שיור, או שכיון שהעובר עומד להוולד ולפרוש ממנה הוא אינו שיור. ויש אומרים שהספק הוא כיון שעובר אינו ירך אמו אינו שיור, או שכיון שהוא צריך להיות נותר בשחיטת אמו כמו ששייר בגופה והוא שיור. ונשארה הגמרא בתיקו.

251 מפני שהוא חייב על חלקו וגם על מה שעשה לדעת חברו מפני שבטביחה יש שליח לדבר עבירה. רש"י.

252 ואומרים לעיל חמישה בקר ואפ' חמישה חצאי בקר רק כשגנב בהמת שותפים וטבח והודה לאחד מהם, שהטביחה היתה כולה בחיוב. רש"י